

« Յայերի տեղահանությունը՝ կա-
նանց, երեխանների ու ծերութիննե-
րի, որ իրազորժեց բութական կա-
ռավագրությունը, օլնելով, իր,
ուզմական նկատառություններից, ի-
րականում գույն նենգորեն լո-
դարկած մահվան դատավճիռ
է»:

Դիվանագետները այսուհի մի ավանդույթ ունեն. մամլո ասովիսով նեղ այս կամ այն երկրում գտնվելու իրենց սարեղարձը: Եվ ահա Մեծ Բրիտանիայի դեսպան Թորդա Էքորթ-Ուորդ, դահլյանելով ավանդույթը, 2004 բվականի հունվարի 20-ին բրիֆինգ է կազմակերպում, որտեղ հելուս է հայ լրագրողի համար միանգամայն բնական մի հարց՝ Թուրքիայի կազմակերպած հայերի ցեղաս-

1915 թվականը մեկն է հայերի գեղաստանության 30 տարիներից

ԶՈՐԻ ԲԱԼԵՎԱՆ

դանության ընդունման մասին։ Դա-
նուն արդարության ղետք է խոստ-
վածել, որ հարցը տրվել է որոշակի
ներ տեսանկյունով։ Խոսքը, ինչուսև,
ավա՞ն, ընդունված է, Վերաբերել է
«1915 թվականի ցեղասպանությա-
նոց»։ Անզիհայի ղետպանը, ըստ եռ-
յան, «ցեղասպանություն» տերմի-
նը փոխարինել է «դաժանություն»
բառով։

Ընորհիկ ԱՄ-ի «Կալիֆոռնիա կուրիերի» խմբագիր Դարուր Սասունյանի հայտնի դարձավ մի քան, որ էլեկտրական հոսանքի ղետ խփեց ամբողջ Դայաստանին, ամբողջ սփյուտինին: Ծիծ է, միայն հայեց լին, որ արձագանեցին անգիտական դեսպանի բավական անսույտելի Ելույթին: Դայաստանի դամուրյան եւ խղափական հայագիտուրյան մեծ զիտակ Թեսա Դոֆմանը եւ նրա գործընկերները սիկին եքրորդ ուրիշ հրադարակայնութեն դահանցում են, այսպէս ասած, բացարուրյուն տալ հայերի ցեղասույնուրյան զոհերի հիշատակը Վիրավորելու համար:

Կարծես թէ առաջին անգամը չէ,
որ արտասահմանում դաշտունական
անձինք, այդ բվում եւ դետուրյան
դեկավաներ, խորամանցորդն ճա-
մարտակելով, մեկնարանում են «ցե-
ղասպանուրյուն» ժեմինը, եր խո-
ր Վերաբերում է հայերին: Եվ բվում
է և արտի խմբեր, ուստի այսուհետու

է, կարելի կլիներ ընտելանալ բացահայտ ցինհզմին։ Բանզի նույնիսկ դորոցականին է հասկանալի, որ բանն այստեղ բոլորովով էլ ծօմատուրյունը չէ, այլ չարաքասիկ «Պալմերովոնյան շահերը» (իյր չկան մշտական բարեկամներ, մշտական թշնամիներ, կան մշտական շահեր), որոնք, ինչպես հայտնի է, բազմիցս փրկել են Թուրքիային իսկական Կործանումից։ Յիշենք համաշխարհային հասարակայնուրյան հիմունուրյան մեջ Ֆիբսված Մի դիտված իրավան կամդանիայի նախօրին, երբ Թուրքիան մի ակնքարք կասկածի տակ դրեց ԱՄՆ-ի նախագահի դահանջները, անմիջապես հետեւց սղանալիքը. իյր, եթ

Թուրիխան հրաժարվի իր սարածիները տամադրել են Իրավին դաստիու գործում, աղյա Ամերիկան, ի դրասախան, կը ընդունի հայերի ցեղասորանությունը: Սա արդեն ավելին է, քան սովորական «շահերը»: Սա կենդան առեւտու է: «Ոու՝ ինձ, ես՝ թզ»: Այս-
տես որ, իսկապես, թվում է մենք ոյես է ընտելացած լինեն ամբողջ այդ ժիգեցական անքարոյականությանը: Եվ հանկարծ նման հզոր ա-
ծագանը անզլիական դեսուանի նողկայի կարծիքին:

Անունը, այդիս ոեսք է վարվեցիս: Մինչև, եր ցանկացած մակար դակով, ով ուզում է լինի, վիրավորում եւ արտավորում է ցեղաստանուրա զոհերի հիշատակը: Սակայ կոնկրետ սկյալ դեմքում, իմ խորի համոզմամբ, չի կարելի բավարարվելով դեսպանի non-grata-ով: Դապա ինչո՞ւ սկերպերվել աւրեք երկրների նախագահներին, կոնցեսմեններին, սենատորներին եւ այլ գործիչներին, եր ժամանակ առ ժամանակ բննարկելով ցեղաստանուրյան հար-

զը, իրենց բոյլ են տախս լլսված անհերթքություններ, որոնց համեմատությամբ Թորդա էքքոր-Ռորի կարծիք, հնչյուն առում են, մանկապարտեզ և բվում: Եվ ողջ այդ բարքացանցները հանգում են այն բանին, որ բոլոր, ասես դայմանավորված, անփոփոխ կրկնում են միեւնույնը: Մի ընդհանրացնող մեջբերում կատարեմ կազմված տարբե մեկնաբանություններից ու փաստարկումներից: «Դայեց դնում են 1915 թվականից ցեղաստանության հարցը: Ո՞ւմ հայունի չէ, որ 1915 թվականը Առաջին համաշխարհային ռատերազմի թիվ 2 տարին էր, երբ Թուրքիան կովում էր Ռուսաստանի դեմ: Եվ ո՞ւմ հայունի չէ, որ հայեց լինելով քուրքադաշտակ, միշտ է ռուսների կողմն են ըստել: Ուրեմն էլ ի՞նչ ցեղաստանու-

միջոցներով»։ Կարելի է առանձնացնել Ե՛ 1893, Ե՛ 1894, Ե՛ 1895, Ե՛ 1896 թվականները, երբ անզանի անգլիական հրադարակախոս Եվ. Դիլոնը գրել է. «Դայկական զավաներում հաստավել է կառավարման զարգանքարտ համակարգ, որի համեմատությամբ Ամերիկայի հարավային նահանգների ստրկատիրական համակարգերը իրենց դաժանությամբ դիմում են որդես աննշան չարաւահումներ»։

Խոսքը վերաբերում է այդ տարիների զոհերի հրեանցոր վիճակագրությանը՝ ավելի քան 300 հազար մարդ։ Կարելի է առանձնացնել նաև 1909 թ., երբ միայն Աղանձն խղանում սղանվել է ավելի քան բառասուն հազար հայ։ Նաև 1912 թվականը, երբ ինչորս գրում է բոլեթի-

շիվուրյան) անգլիական, բուրժական գերմանական աղբյուրներից: Այդ ժամանակ նա կիմանար, որ խոսք բռնուվին էլ չի վերաբերում տվյալական «դաժանուրյանը», որը, գիտելիքի է տեղի ունենար «նույնիւ դաշտազմի ընթացքում»: Քանզի դեռևս նոր սկսված համաշխարհային դաշտազմի առաջին խև օրերից երիքուրիշական դարագույներն առաջնորդվում են իրենց գլխավոր գաղափարախոս դոկտոր Նազիմ-բեյի գուցումներով: «Դիմա դաշտազմ ընթանում: Նման հարմար դահ այլևս չի լինի: Մեծ տերությունների միջամտությունն ու համաշխարհային մամուլի աղմկալի բողոքները աննկատ կմնան, իսկ եթե նրանի տեղեկանան էլ, առաջ կկանգնեն կատարված փաստի առաջ: Եվ դրանով էլ հար-

Այսօր
աշխարհում փո-
փոխություններ
են եղել...

Ավագը է

«Մեր հիմնական նղատակը սփյուռքի եւ Դայաստանի հայության կաղը աղահովելն է Դայաստանում, ասաց նա, իսկ հայրենի հողն ամենից զորավոր ազդակն է, մասնաւոնդ երբ արդեն անկախ երկիր ունեն: Եթե մենք Դայաստանի եւ Ղարաբաղի մեջ կարողանանք նոր Ենրդումներ անել եւ ունենալ ոչ թե Մել գոնյան դղրոց, այլ Մելգոնյան կրթական կենտրոններ, ուր հայութավոր երիտասարդների կկարողանանք ամեն տարի հայրենի հողի վրա միավորել ողջ աշխարհից, այդ դարագայում կկարողանանք Մելգոնյան եղբայրներու ժառանգությունը ավելի լայն ծերով օգտագործել»:

Եթե նախկինում Միջին Արևելյան 1 մլն.-ից ավել հայություն կար, այսօր այդ թիվը 300.000-ից ավել է, հաստատությունում աշակերտների թիվը նվազել է: Միտումները դեռևս 20-25 տարի առաջ են նկատվել: 1980-ականներին նոր մասնաշենքեր են կառուցել՝ այդ սարածից ԱՄՆ մեկնած ընտանիքների գավակներին բարձր մակարդակի դայմաններ աղահովելով Սելզնյան բերելու հույսով, սակայն ծրագիրը չի իրագործվել: Միայն վերջին տարիներին, ըստ դրն Սեղրակյանի, նույն դաշնապով Լիբանանում 15-20 հայկական վարժարաններ են փակվել: «Եթե 25 տարի առաջ ասեին, որ Լու Անջելեսում Բարեզործականը դեմք է դուրս և դուրս է դուրս ապահով կամաց այն այսօր 600.000-անոց զաղութ ունեն այնտեղ, ասացնա: ՔԲԸՍ-ի համար իննանդարակ չէ դարտադիր կերպով բոլոր խաղաղներում վարժարաններ ունենալը միայն թե ասեն կեցցե՞ն, ամեն տեղ դուրս ունեն: Դուրսը դեմք է իր առափելությունը կատարի: 40-45 աշակերտ ունեն Դայաստանից գնացած, ի՞նչ է լինում, Դայաստանից դիմի գնան Կիլյոս, որ հայեցի դաստիարակությունն սահման, հայ ժողովրդի դասմություն սովորեն: Սեն դեմք է ոչ հայաստանի ուսանողներին հայրենի հողի վրա բերեն»:

Այն հարցին, թե արդյով իրական
են խոսակցությունները, որ հասա-
տությունն 80 մլն ԱՄՆ դոլար է գնա-
հասվել. Պերծ Սեղրակյանը դա-
տաշխանեց. «Չափ լավ կլիներ, եթե
դա ճիշտ լիներ: Սակայն Կենտրոնա-
կան Վարչությունը մինչ այժմ ոչ հե-
տաքրքրված է ի՞նչ գումար արժե հաս-
տությունը, ոչ զիսե ո՞վ է հե-
տաքրքրված գնել այն, ոչ զիսե ո՞ր

մեկ մասը դիմում ծախսեց, կամ դիմում
ծախսե՞ թե ոչ»: Լրագրողներից մեկի
այն հարցին էլ, թե արդյոյն դրս Սեռ-
բակացանը տեսակ է, որ մեզօնյան-
ցի որոշ օջախավարներ դատապա-
վում են ԴԲԸ-ին դատի տալ. նա-
դատապախանեց, թե ցավում է, որ այ-
նայլը մեզօնյանցիներն են անում-
որնեն Սելզոնյան դղրոցում հայեցի-
դաստիարակություն են սացել.
«Սակայն մենք աղոռում ենք մի ա-
խարհում, ուր ամեն ով ազատ է. իսկ
Ամերիկայում դատարաններ ուս են
սիրում, երեւի թե դա է դատապա-
րանը կացի փաստարանները հա-
րուս են», ասաց նա:

Ինչ Վերաբերում է կրթական հաստատության փակման որոշում կայացնողներին, աղա դրէ Սեղրակյանը մատնանշեց դրանից բոլորի կատարած հայանդաս զորձութուրունը եւ ասաց, որ կատում է, թե նրանից հետ ոչ մեկի մեջ կասկած չղիսի առաջանա, որ որոշումը կայացվել է հայ ժողովրդին օժանդակելու նորատակով միայն:

h բարում օկուլացիոն գործ-
ը վերջին օրերին բախվում
են լուրջ դժվարություննե-
րի: Այստամբների դեմ 5 օր մղված
մարտերից հետո ամերիկացիները
զգալի կորուսներ են կրել: Ներկա-
յունս նրանք ստիպված են կռվել եր-
կու ճակատով՝ թե շիա եւ թե սուն-
իի իրացիների դեմ: Նեցնֆ, էլ Կու-
ֆա, էլ Կուտ, Քերբելա քաղաքներում
եւ Բաղդադի որու ցջաններում
նրանց դեմ կռվում են շիա մահմե-
դականները. Ռամադիում եւ Ֆա-
յութայում սուննիները:

Նեցե՞ք խաղափի կորուսը: Խա միա-
ժամանակ սղառնացել է չհա-
ալյստամբների հոգեւոր առաջնորդ
ալ Սադրին, թե նա «անլաշիծ չի
մնա»: Ումսթելի խոսերով, «ա-
մերիկյան զորին իրավում կմնա մին-
չել իր առաջադրանքների կատարու-
մու»:

թշնամիների: Նրանց մեծ մասն խ-
ղանացիներ են, թերեւս մեկն էլ ա-
մերիկացի է Ռևոլյուն ենի գերիներին
փոխանակել Սուստաֆա ալ Յա-
ռուրիի հետ։» Խոսքը Նեցեֆ խաղա-
ժի մասին է, որտեղ գերի են ընկեր-
կուալիցիոն ուժերի մի խումբ զին-
վորներ։ Այդ մասին իրացիները
հայտարարել են թե երեկ եւ թե ան-
ցյալ օրը։ Սուստաֆա ալ Յառուրին
Ժա իրացիների հոգեւոր առաջ-
նորդ ալ Սադրի տեղակալներից
մեկն է, որին ամերիկացիները գերի

Իրավունք առաջամբները գրավել են երեխ սաղավ

ԱՄՆ դաւումանության նախարար Դոնալդ Ռամսֆելդը երեկ սիեղված է եղել խոստվանել, որ ամերիկացիները իրավունք հայտնվել են բավական ծանր կացության մեջ: Առողիկ 16-ին Սեծ Բրիտանիայի վարչապետ Թոնի Բլերի հետ հանդիդաման ժամանակ ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուչը թնարկելու է իրավի հարցը: Ոչ դաւումական տվյալների համաձայն, օկուլարացիոն զորքերն արդեն կորցրել են Նեթօփի, եւ Կուֆայի եւ էլ Կուտի վերահսկողությունը: «Եյու Յորի թայմսը» տնօրութ, որ իրավունք մի շարք փոփր բաղադրեց արդեն վաղուց անցել են աղստամբական ուժերի վերահսկողության տակ: Երեկվա տվյալների համաձայն, ռազմական զորքությունների վեցին 4-5 օրերին զոհվածների թիվը անցնում է 200-ից, վիրավորների թիվը՝ 600-ից: Կումիցիոն ուժերը 4 օրում կորցրել են 50 զինծառայող, որոնցից 33-ն ամերիկացիներ են: Երեկ Դոնալդ Ռամսֆելդը խոստվանել է միայն

ցին կառավարության աղյօնւներից մեկը թերի թղթակցին հայտարարել է, որ Նեցիք եւ էլ Կուչա բաղաներն աղյուսամբների վերահսկողության տակ են: Աղյուսամբները փասութեն ժիրում են նաև էլ Կուչա բաղանին, որտեղից հեռացել են ու կրահնացի խաղաղարանները:

Աղյուսամքության ղեկավարներից մեկը՝ Ամար ալ Շուտեյնին Ֆրանցութեասի բորբակցին ասել է. «Եսն զերի եմ Վերցրել մի խումբ

Են Վեցրել շաբաթ օրը: Վեցին
Տվյալների համաձայն, իստանացի
գերիներին ղահում են ել Կուֆա
խաղաքում:

«Լու Անջելես թայմսի» թրա-
կիցն Իրամից հաղորդել է, որ ապս-
ամբները գործում են 10 հոգանոց
փոքր խմբերով եւ ունեն նոնակա-
նեսներ։ Նրանք փողոցներում ամբ-
րիկան զրահատեխնիկայի տեղա-
շարժերը կասեցնում են ավտորուս-
ներից սարված քարիկադներով։

Ծիս առաջնորդը սղառնում է Իրավը դաշճնել Երկրորդ Վիետնամ

Իրավում կոալիջինը ուժերի դեմ
աղյուսամբած շիս մահմեղականների
հոգեւոր առաջնորդ Սովորադա ալ
Սադրց հանդես է եկել հայտարարու-
թյամբ՝ ԱՄՆ-ից դահանջելով իշխա-
նությունը ուժափույք հանձնել ի-
րացիներին: Դակառակ դեղուում ալ
Սադրց սղանուում է Իրավու ամերիկա-
ցիների համար դարձնել երկրորդ
պետական:

Ասուհեյքեղ դրես գլուխակալությունը հաղորդում է, որ չի առաջնորդն այս հայտարարությունը տարածել է Ներկայումս Նեշեֆ բաղադրում գտնվող իր ցարքից: Սուրադա ալ Սադրի կարծիքով, Իրավում ԱՄՆ վարչակազմի նշանակած կառավարման խորհուրդը բաղկացած է թե՛նամու հետ գլուխակացող իրացիությունությունը:

Են եղել օկուպացիոն զորերի դեմ: Միայն Ռամադի հաղթում երեսարքի օր ստանէցին ամերիկյան ծովային հետեւակի 12 զինվորներ, մի խանչսն է գերի ընկան: Իրացի առասմբները խփեցին ամերիկյան ռազմական ուղղարքի:

Ինչ վերաբերում է Խաչը «Եկուագր Վիետնամ»՝ դարձնելու ալ Սադրի սղանալիին, այն գրեթե համընկնում է ավելի վաղ սենառու եղուարդ թենտեսու արած հայտարարությանը։ Ամերիկացի հանրահայք խաղախական զորքից երկուուրքի օր դատապահել է նախազահ Զորգ Բուժի արտադին խաղախականությունը՝ մասնակուրաղես հայտարաելով, թե Խաչի դատեազմը կդառնա «Զորգ Բուժի Վիետնամը»։

«Փարաիը», «Ղամասը» եւ
«Խոլամական ջիհադը»
կազմել են Պազայի
կառավարման ծրագիր

Կազմված փաստաթուրում նաեւ
ընդգծվում է, որ Գաղայից իւրայել-
իների դուրս գալուց հետո եւս դա-
շեսինցիները չեն դադարեցնելու
դայլարն իւրայելի դեմ, մինչեւ որ
լերջինս հեռանա դադեսինյան բո-
լոր սարածներից:

Կիդրոսի վերամիավորման
ՍԱԿ-ի ծրագիրը դահլյանում է
կղզու մասնաւությունը

Խնդիրը վերամիավորումը չէ,
այլ ԱՄՆ-ի ու ԵՄ-ի հաջպարկները

Ըվեցարիայի Բյուրգեննունուկ բա-
առում անցկացված դրսիակ բա-
ակցություններից հետո աղրիլի 1-
ն ՍԱԿ-ի զիսավոր բարուդար Կոֆի
նանը հայտարարեց, որ Կիմրոսի վե-
ամիավորման հարցով հունական
բուրժական հանրավէտ է անցկաց-
ելու, եւ դա նօանակված է աղրիլի
4-ին: Այս հայտարարությունը տար-
եր մեկնաբանությունների տեղի
վեց: ԱՄՆ-ը, որ Կիմրոսի վերաբե-
ալ ՍԱԿ-ի զիսավոր բարուդարի
աջի նախաձեռնողն եր, հանրա-
տի նօանակումը զնահատեց դրա-
ան եւ համարեց 30 տարվա բաժա-
ռումից հետո կղզու բուրժական ու
ունական համաձների վերամիա-
ուրման բացահիկ հնարավորու-
թուն:

ԱԱԱ-ի այս մոտեցումը դայմանարկած է կամրջի այն դերով, որը ակիսաւանից մինչեւ Մարոկկո ծգող տարածում «Մեծ Մերձավոր Ալիլի» ծագիրը վերադարձում է կիլորուին. կղզու վրա ռազմաքայլական պատճենները հաջողաբար առաջարկություն է. «Դյուսիսային Կիլորուին թուրքական հանրապետության» հետեւ-ից մեկուսանալու է նաև Թուրքիան, եւ կասկածի տակ են դրվելու եվրոպական այդ կառուցին Երանդամանակցությունը:

ա տղակայելու շահագրգռություններով, ինչդեռ նաեւ այդ ռազմազան Եվրամիության «Միջերկուականի» նախածեռնությանը հաղթելու հաշվարկներով: Մինչդեռ ռազմիկա նայիսի 1-ին Կիոյրոսի անրադեսությունը, անկախ Վերակազուման հանգամաննից, անդապակցում է ԵՄ-ին, Եվրոպական Երկրորդ դրանով ընդհուտ մոտենում են գրձավոր եւ Միջին Արևելիքն, իսկ ա Վերջիններիս առջեւ բացում է եւ ոչ տարածաշրջան Ենթականցելու, գոնես տարածաշրջանում ԱՄՆ-ի գործությունների մեջաւոր

ևսական կողմին հասկացեց, որ շամիավորմանը դեմ վեճարկելու տիրում կվերանայենք թուրքական տէվածի օգափակումը: Թեեւ օգափակման վերանայումը չի են-դդրում «Դյուլսային Կիլյուսի Մարտական հանրապետության» ճա-չումը, բայց եւ այնուևս Երա առ-միջազգային ժողովումներն ակտի-ցնելու հեռանկար, այնուամե-նիվ, բացվում է:

ասա թ իսչոլ թուրազան զողը
անի ծրագիրը ողջունում է, իսկ
Միթիայի Վարչապետ Ռեցեփ Թա-
գար երդողանը կիրացի թուրերին
դորում է հանրավեհ ժամանակ
ըստ բարեկել: Թերեւս «Դյուսիսա-
Կիդրոսի թուրական հանրադե-
րյան» իմբնակոչ նախազահ
ութ Ղենթաւսն է, որ հակառակ
ողանի հորդուներին, հարազա
սլով «Մահ կամ մասնատում»
գրախոսին, դեմ է արտահայտ-

Եթափ դիրտեց: Այս Վերաբերում է հույներին, ա-
նըանձ Անանի ծագիրը համա-
կա բուրժանդաս: Կիոյրսի

այդ կառուցին:

